

SCOPURILE ȘI PROBLEMELE URBANISMULUI.

Autor: Elena Manțuc, dr. conf. univ. Aurelian Rublicean

Universitatea Tehnică a Moldovei

Abstract: *The long Moldavian transition period created a stagnation of the civil society. The paper presents some considerations regarding the role of civil society, focusing on the relationship with urban planning and also analyzing some possible solutions for improving its role with the aim of revigorating the Moldavian society. The urban culture cannot be planned. However, the practice and reasoning of the town planners, indifferent of their specialization, have a significant impact on the urban culture. And that was since those implied in the urban project were not constituted in a craft and the town planning did not have a name yet and the discipline in itself did not exist. This is the reason the debate in the public space on the arborescent and vast theme of the urban culture has always been actual.*

Cuvinte cheie: *urbanismul, activitatea de urbanism, legislația construcțiilor, dezvoltarea urbană, gestiunea teritoriului, urbanizare, știința, teritoriu.*

Urbanismul este știința care, pe plan social și uman, studiază sistematizarea rațională a orașelor, teritoriilor, mijloacelor de comunicație, cu scopul de a realiza cele mai bune condiții de viață pentru colectivități. Este disciplina care se ocupa de sistematizarea și dezvoltarea orașelor, căutând cu ajutorul tuturor resurselor tehnice disponibile să determine cea mai bună dispunere a străzilor, clădirilor și instalațiilor publice, precum și a locuințelor private, în așa fel încât populația să ducă o viață comodă, plăcută și sănătoasă. Cauza apariției și afirmării acestei discipline derivă din importanța pe care a primit-o, în lumea modernă, orașul ca fenomen, precum și problemele care rezultă de aici. Specialiștii în domeniu sunt de acord în privința faptului că orașul nu mai este o entitate autonomă desprinsă din teritoriul din care s-a format, ci dimpotrivă este un perimetru cu mult mai vast decât cel delimitat de granițele sale fizice.

Pentru funcționarul public, fie că are atribuții de decizie sau execuție, ca și pentru jurist, economist sau orice altă responsabilitate care are legătură cu managementul colectivităților și gestiunea teritoriului acesteia, întâlnirea cu problemele legate de urbanism și urbanizare devine o legitate intrinsecă a profesiei. În acest context, este deosebit de important ca distincția dintre cele două concepte să fie clară. Urbanismul este o știință și o tehnică. Urbanizarea este un proces spațial complex, în care componenta teritorială vizibilă este marcată de urbanism.

Scopul urmărit de urbanism stă la baza importanței sale ca știință, dar și la baza dificultăților cu care se confruntă. În realitate, acesta presupune acceptarea principiului solidarității sociale, adică acela de a pune interesul colectiv mai presus de cel individual. În acest sens, statul este în măsură să impună limite și să stabilească legături între interesele diferiților cetățeni, cu scopul de a satisface exigențele colective.

Urbanismul este o îmbinare între morală, politică, știință, tehnică și artă. Importanța urbanismului rezidă chiar din scopul pe care acesta îl urmărește: scop de natură etică, la a cărei atingere știința, tehnica și arta își aduc contribuții indispensabile. Știința, studiind fenomene naturale și comportamente umane investighează cauze, corelații, legi și formulează norme pentru atingerea obiectivelor determinate. Tehnica, având ca scop satisfacerea numeroaselor exigențe ale vieții cotidiene pune în valoare cercetările științelor aplicate. Arta, ca expresie a inteligenței și creativității umane, se regăsește în procesele de sistematizare a teritoriului și de construire a diferitelor obiective. Așadar, în urbanism, ca știință, latura științifică și cea artistică se întâlnesc, se întrepătrund, se completează reciproc și se exprimă prin intermediul tehnicii.

Urbanismul este un mod de viață asociat cu zonele urbane. Sociologii susțin că oamenii care locuiesc în zone urbane suferă schimbări în codul lor de valori, obiceiuri și comportament (de exemplu sunt mult mai independenți, anonimi, superficiali și competitivi decât cei de la țară).

Activitatea de urbanism are următoarele obiective principale:

- determinarea structurii funcționale a localității,
- utilizarea rațională și echilibrată a terenurilor necesare funcțiunilor urbanistice din localități,
- asigurarea unei locuiri corespunzătoare nevoilor oamenilor, în general, a unui nivel de trai decent,

- asigurarea condițiilor pentru satisfacerea unor nevoi speciale ale copiilor, persoanelor vârstnice și a celor handicapate,
- asigurarea esteticii compoziționale în realizarea cadrului construit și amenajarea cadrului natural din localități,
- protejarea populației și a cadrului natural și construit de poluare și de riscurile naturale și tehnologice previzibile,
- protejarea, conservarea, punerea în valoare și revitalizarea monumentelor istorice, precum și a patrimoniului natural.

Activitatea de amenajare a teritoriului și de urbanism este finanțată în principal din bugetul de stat și din bugetele administrațiilor comunelor, orașelor și județelor, dar pot participa și alte persoane juridice și fizice.

Rolul principal revine, în acest sens, unei legislații adecvate, construite coerent într-un drept al urbanismului, cu principii și concepte specifice promovate ca atare. De altfel, o serie de expertize internaționale de prestigiu au avertizat deja că asemenea inițiative temerare, derulate fără participarea specialiștilor, în principal a juriștilor, nu fac decât să decredibilizeze orice demers în materie. Ar trebui pornit, desigur, de la înțelegerea corectă a unor noțiuni fundamentale în materie, precum delimitările, specificul și conexiunile dintre cele trei, conceptele definitorii, instrumentele de planificare și gestiune urbană și mijloacele juridice aferente.

Sub presiunea "boom-ului imobiliar", imperfecțiunile legislației, sărăcia jurisprudenței și absența unor specialiști juriști în materie sunt exploatare din plin, în sens negativ, generând o dezordine urbanistică și în disciplina în realizarea construcțiilor, mai ales în marile orașe, cu consecințe ireversibile pe termen scurt și mediu.

Asemenea evoluții au generat o situație complexă, tranzitorie, marcată de unele confuzii la nivelul conceptelor și noțiunilor definitorii, caracterizată, pe de o parte, printr-o delimitare mai puțin clară a sferelor de acțiune a legislațiilor construcțiilor, amenajării teritoriului și urbanismului, iar, pe de altă, prin persistența unui puternic control public preventiv în realizarea prescripțiilor și prevederilor lor, în fapt, depășit și/sau distorsionat sub presiunea realităților. La stadiul actual de dezvoltare a reglementărilor juridice în materie de urbanism, există în Republica Moldova o legislație (legi, hotărâri guvernamentale, ordine ministeriale, acte ale administrației publice locale și altele) relativ diversă și numeroasă, dar mai puțin drept al urbanismului (care să cuprindă și concepte și noțiuni specifice, o jurisprudență semnificativă și creativa, o doctrina notabilă, o conștientizare și participare suficientă a publicului la dezbateră și soluționarea problemelor urbanismului și altele). Toate acestea fiind extrem de necesare pentru a stimula procesele de transformare care afectează utilizarea terenurilor, extinderea și reînnoirea urbana, reabilitarea centrelor istorice și a vechilor cartiere, etc.

Este suficient să reamintim păstrarea zestrei urbane existente (imobile, monumente istorice, parcuri etc.), existența unui transport urban în sprijinul cetățeanului, nu în defavoarea sa (care să-i asigure mobilitatea și nu să-i creeze imobilitatea), existența unor servicii publice moderne, a spațiilor pentru recreere, odihnă, sport ș.a. și, nu în ultimul rând, stabilirea unor politici publice privind dezvoltarea urbană în cadrul cărora administrația poate fi convinsă prin jocul democratic că acestea trebuie să fie în interesul societății civile.

Literatura:

1. Florina BRAN "Probleme economice și riscuri economice", Editura ASEM, București 1997, 84 pag.
2. Lester BROWN "Probleme globale ale omenirii", Editura Tehnica, București, 1998, 312 pag.
3. Mircea Duțu "Dreptul urbanismului", editura Universul Juridic, București 2010, 408 pag.